

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 Keskusrikospoliisin lausunto

1 Asia

Hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta (KRP) lausuntoa Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp). Hallintovaliokunnan pyynnön teemana ovat sisäisen turvallisuus ja maahanmuutto. Poliisin toimialalta lausunnon antaa KRP:n ohella Poliisihallitus, jonka lausuntoon KRP viittaa toimintaympäristön ja rahoituksen yleiskuvauksen osalta sellaisenaan.

Hallintovaliokunnan teemoituksen pohjalta KRP keskittyy omassa lausunnossaan erityisesti tehtäväkenttäänsä vakaviin ja/tai yhteiskunnallisesti merkittäviin uhkiin sisäiselle turvallisuudelle sekä erikseen maahanmuuttoon. KRP:n tehtäväkentän uhat ovat varsin kattavasti nostettu esiin myös tuoreessa sisäisen turvallisuuden selonteossa (Valtioneuvoston julkaisu 2025:85).

2 Yleistä ja kehittämisestä

Valtiontalouden tilanne on haastava ja hallituksen esityksen mukaan vuoden 2026 talousarvioesitys on 8,6 mrd. euroa alijäämäinen. Ennusteen mukaan valtionhallinnon alijäämä pienenee 4.0 % suhteessa BKT v. 2026. Alijäämän pienemisen taustalla ovat sopeuttamiset, joita toisaalta haastavat puolustusmenojen korotukset. Valtiontaloutta on sopeutettu ja sopeutetaan tuntuvasti myös poliisin toimialalla.

Poliisitoimen toimintamenosäästöt ovat hallituksen esityksen mukaan 15 milj. euroa v. 2026 tasossa, joka kasvattaa säästötavoitetta vuodesta 2025 kaikkiaan 5,9 milj. euroa. Samalla kuitenkin poliisitoimeen ehdotetaan n. 1,1 mrd. euroa, mikä on 40,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Poliisin määrärahataso nousee merkittävästi aikaisempien kehyspäästösten seurauksena. Poliisille ehdotetaan 4 milj. euroa mm. toiminnan tason säilyttämiseksi vuoden 2022 tasolla, 3 milj. euroa poliisin ei-harkinnanvaraisiin ICT-menoihin ja 17,5 milj. euroa poliisin resurssien lisäämiseksi portaittain 8 000 poliisiin vaalikauden lopussa. Hallituksen kevään 2025 kehyspäästökseen mukaisesti ehdotetaan poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn nostamiseen 5,2 milj. euroa vuodelle 2026, josta 3,1 milj. euroa on hallinnonalan sisäistä siirtoa. Lisäys on osa varautumisen ja valmiuden kokonaisuutta.

KRP pitää hyvänä, että nykyisessä toimintaympäristössä poliisin valmiusyksikön suorituskykyä kasvatetaan ja poliisin kokonaisresurssimäärää nostetaan. KRP ymmärtää hyvin valtiontalouden realismin, mutta alleviivaa, että myös rikostorjunnan suorituskykyä tulee kehittää erityisesti vaativimman rikollisuuden tutkinnan ja tiedonhankinnan osalta kriittiset laitteisto- ja kalustotarpeet huomioiden vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia.

Erikseen todetaan, että KRP:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluu paitsi rikollisuuden torjunta, asiantuntijapalveluiden tarjonta ja kansainvälinen rikostorjunnan yhteistyö myös kehittäminen. Jälkimmäinen on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa haastavaa. Ongelma korostuu voimakkaasti muuttuvassa ja kiihtyvästi teknologisoituvassa toimintaympäristössä, jossa kehittäminen on paitsi rikostorjunnallisesti välttämätöntä, myös laadukkaasti toteuttaen kustannushyötyvastaavaa, kun mm. tekoäly- ja automatisaatoratkaisuja saatetaan tukemaan tai korvaamaan henkilöstöresursseja. Mainitusta johtuen on välttämätöntä, että kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa erityisesti kehittämistä toimeenpannaan mahdollisimman laajasti poikkihallinnollisesti ja pyritään löytämään koko valtionhallintoa tukevia keskitettyjä ratkaisuja. Pistemäiset toimialakohtaiset tai jopa toimialan sisäiset resurssikohdennukset ja näiden kautta tapahtuva kehittäminen siiloissa ei ole strategisesti tai toiminnallisesti optimaalista. Valtionhallinnossa tämä on kuitenkin edelleen valitettavan tavanomaista.

Turvallisuusympäristön uhkien limittyessä koordinoitulla ja erityisesti ns. kovan turvallisuussektorin tarpeet kokonaisuutena huomioivalla kehittämiselle toivotaan olevan korostettu merkitys myös puolustuksen kehittämiskohdennuksissa. Tältä osin viitataan mm. operatiivisiin laitteisiin ja menetelmiin, tekoälykehitykseen, sekä viesti- ja tietojärjestelmäratkaisuihin.

Ylipäänsä kaikessa kovan turvallisuuden suorituskykykehittämisessä – on kyse sitten teknologiasta, materiaalista, henkilöstön osaamisesta tai lainsäädännöstä – tulisi huomioidaan koko relevantti turvallisuussektori nykyistä kokonaisvaltaisemmin.

Eriytyiset kehitystarpeet

KRP valmistelee toimintaympäristömuutokset tunnistavaa strategisten painopistevalintojen pohjalta toimeenpantavaa kehittämisen tiekarttaa, jossa se huomioi maksimaalisesti myös ulkoisen rahoituksen mahdollisuudet ja kumppanien kanssa toteutettavan yhteisen kehittämisen.

KRP nostaa erikseen esiin poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten tiedonhankinnan suorituskyvyn varmistamisen ja kehittämisen nykyisessä turvallisuusympäristössä. Kehittämiskokonaisuus koostuu useista erilliskohteista. Käytännössä poliisin tarjoamalla tiedonhankintakeinoilla toimeenpannaan valtakunnallista päivittäistä rikostorjuntaa usean viranomaisen voimin. Lisäksi poliisin tarjoamalla valtakunnallisilla tiedonhankinnan palveluilla mm. torjutaan Suomeen kohdistuvaa hybrdivaikuttamista ja turvataan sen tutkintaa. Kyseiset tiedonhankintakeinot ovat olleet merkittävässä roolissa viimeaikaisissa julkisuudessa esillä olleissa moniviranomaisoperaatioissa. Kehittäminen kohdistuu laajalaisesti PTR-viranomaisten, Suojelupoliisin sekä Puolustusvoimien eri prosesseihin,

mutta pääpaino kokonaisuudessa on PTR-viranomaisten rikostorjunnan prosesseissa ja niihin liittyvässä tiedonhankinnan suorituskyvyssä.

Tiedonhankinnan suorituskykyjen varmistamisen rahoituksessa on edelleen haasteita. Kehittämisen euromääräiset arviot toimitetaan tarvittaessa erikseen.

3 Poliisitoiminnan tavoitteet KRP:n näkökulmasta

KRP pitää hyvänä – ja sen priorisoituja painotuksia tukevana – hallituksen esityksen kirjausta (26.10, s. 208) rikostorjunnasta. Kirjauksen mukaan ”poliisi on johtava esitutkinta-viranomainen. Rikostorjuntaa vahvistetaan tietojohtoisesti ja rikoslajineutraalisti kansalaisten turvallisuuden lisäämiseksi. Yhteiskunnan ja yksilön kannalta haitallisimmat rikokset ja uhat torjutaan. Väkivaltaa, järjestäytynyttä rikollisuutta sekä nuoriso- ja jengirikollisuutta torjutaan ja ennalta estetään suunnitelmallisesti laajan keinovalikoiman avulla. Vahvistetaan talousrikosten torjuntaa”.

Tältä osin todetaan, että KRP keskittyy erityisesti vakavimpaan ja yhteiskunnallisesti merkittävimmän rikollisuuden torjuntaan ja tukee sekä tarjoaa asiantuntemuksensa koko konsernin ja yhtäältä PTR toimijoiden käyttöön – tietojohtoisuutta tukien – mm. kokonaisrikollisuuden tilannekuvarakennetta kehittämällä. Samalla sisäisen turvallisuuden uhkaympäristön näkymää edistetään aina valtioneuvostoon saakka. KRP panostaa mm. rikollisverkostojen torjuntaan ja pyrkii yhdessä kumppaniensa kanssa ennalta estämään sisäistä turvallisuutta vaarantavien ilmiöiden kehittymistä Suomessa, sekä edistämään rikosvastuun toteutumista vakavimpien ja yhteiskunnallisesti merkittävimpien rikosten osalta. Tämä kaikki toimeenpannaan maksimaalista vaikuttavuutta edistävästi – olemassa olevilla resursseilla niitä tarvittavilta osin kohdentaen.

Vastaavasti hallituksen esitykseen kirjatut sisäministeriön asettamat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet ovat selkeitä ja nykyolosuhteen tarpeisiin nähden perustellusti asetettuja. Tavoitteista KRP:n tehtäviin liittyvät erityisesti seuraavat, jotka KRP huomio toiminnassaan täysimääräisesti:

- Poliisi on varautunut, tunnistaa ennalta ja antaa oikeinmitoitettun vasteen erilaisiin turvallisuusuhkiin kaikissa oloissa.
- Väkivalta, järjestäytynyt rikollisuus sekä nuoriso- ja jengirikollisuus vähenevät käyttämällä monipuolisesti poliisin rikostorjunta- ja moniviranomaisyhteistyön keinoja
- Tehostetaan laittoman maahantulon torjuntaa, palautusten nopeaa täytäntöönpanoa sekä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa Maahanmuuttoviraston ja muiden viranomaisten kanssa.
- Palveluja ja tuottavuutta on parannettu lisäämällä tiedolla johtamista ja digitalisatiota sekä kehittämällä pitkän aikavälin suunnittelua.
- Poliisin henkilöstön rakenne sekä osaaminen vastaa toimintaympäristöä ja toiminnallisia tarpeita.
- Johtaminen on ammattimaista ja tukee tuloksellisuutta.

- Henkilöstö voi hyvin.

Lopulta on selvää, että nykyinen turvallisuustilanne pakottaa KRP:n priorisoimaan toimintaansa osin voimakkaasti, joka voi tarkoittaa mm. tiettyjen palvelukykyjen heikkenemistä, jotta kriittisimpiin painopisteisiin voidaan panostaa virastoa kohtaan asetettuja odotuksia vastaavasti.

4 Vakavan ja yhteiskunnallisesti merkittävän rikollisuuden uhat sisäiselle turvallisuudelle

4.1 Kokonaistilanne ja lainsäädäntöhankkeiden tuen merkitys

Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne on yleisesti ottaen vakaa ja ihmisten turvallisuuden tunne sekä luottamus poliisin edelleen korkealla tasolla.

Kasvavasti jännitteinen geopoliittinen olosuhde, sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden perinteisten raja-aitojen katoaminen, sekä rikollisuuden jatkuva muutos – yhdistettynä valtiontalouden tilaan – asettaa kuitenkin voimakkaita haasteita myös sisäiselle turvallisuudelle. Poliisi on turvallisuuden yleisviranomaisena monesti ensisijainen toimivaltainen viranomainen vasteen antamiseen, myös uusien uhkien osalta.

Uusien uhkien kasvavasta fokusvaateesta huolimatta on hyvä muistaa, että poliisin tehtäväkentän perinteiset uhat eivät ole kadonneet minnekään, mutta kehittyvät erityisesti teknologian ja globaalien megatrendien heijastevaikutuksia mukaillen. Tämä näkyy mm. rikollisverkostojen ja huumausainemarkkinoiden osalta. Samalla Suomen väestöpohjan muutokset, kaupungistuminen, sosiaalisen median vaikutukset, arvojen polarisoituminen, kansallisen eheyden murena, syrjäytymiskehitys ja haastava taloustilanne luovat kasvupohjaa eriarvoistumiselle ja vastakkainasettelulle, joka voi heijastua myös rikollisuuden ilmiöinä – erityisesti nuorten osalta. Kokonaisuutena sisäisen turvallisuuden toimintaympäristön keskeisimmät uhat ovat jatkuvasti muutoksessa.

KRP seuraa uusia tai vahvistuvia ilmiöitä jatkuvana prosessina ja pyrkii torjumaan yhdessä kumppaniensa kanssa negatiivisia kehityskulkuja ajoissa, vahvasti ja päättäväisesti. Tuoreessa sisäisen turvallisuuden selonteossa yksilöidyt poliisin torjuntavastuulla olevat sisäisen turvallisuuden merkittävimmät uhat ovat KRP:n toiminnan keskiössä.

KRP korostaa, että nykyinen PMi Orpon hallitusohjelman mukainen vireillä oleva lainsäädäntökehittäminen on välttämätöntä entistä paremman ennalta estävyyden ja viranomaisvasteen turvaamiseksi. KRP:n näkökulmasta keskeisiä hankkeita ovat erityisesti tiedustelulakien palomuurisäännösten muutos, poliisin rikostiedustelulainsäädännön kehittäminen, JR-erillislaki, biometriikan hyödyntämistä koskevat kokonaisuudet ja poliisin tiedonvaihtosäätelyn ajantasaistaminen.

KRP kuvaa jäljempänä sisäisen turvallisuuden uhkia 5 keskeisimmän seurattavan teeman pohjalta.

4.2 Hybridivaikuttaminen ja muu ulkoa ohjattu rikollisuus

Edellä jo todetusti ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden raja on muuttunut liukuvaksi. Keskeistä on, että epäasiallisiin ja epäsymmetrisiin valtiollisiin vaikuttamisyrityksiin varaudutaan ja ne tunnistetaan poikkihallinnollisesti yhteiskunnan kaikilla tasoilla kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti. Turvallisuusviranomaisten ja muiden toimijoiden tiivis yhteistyö ja toimiva tiedonvaihto ovat välttämättömiä hybridiuhkien tehokkaassa torjunnassa.

Mikäli vakavimmat uhat – sotilaallisten toimien alapuolella – realisoituvat teoiksi, niitä hallinnoidaan monesti sisäisen turvallisuuden toimivaltuuksin ja käsitellään ainakin alkuvaiheessa pääosin rikoksina tai turvallisuushäiriöinä. Operatiiviseen toimivallan omaa tällöin ensisijaisesti poliisi, joka kantaa nykyolosuhteessa yhä laajemmin vastuuta tapahtumista, joiden taustalla saattaa olla suoraan tai välillisesti valtiollinen toimija. KRP korostaa, että valtiollinen uhka ei tule aina rajojen yli, vaan voi ilmetä rajojen sisäpuolella jo olevana tai sisältä käsin aktivoitavana koko maassa.

Hybridiuhkien potentiaali on Natoon liittymisen jälkeenkin edelleen koholla. Keskeistä on myös huomata, että kun poliisin vastuu toimivaltaisena viranomaisena ulkoisista uhista kasvaa, samalla poliisin operatiivisten tilanteiden päätöksillä voi olla ulko- ja turvallisuuspoliittista vaikutusta.

Uudessa olosuhteessa poliisin uskottava kyvykkyys antaa vastetta on koko kansakunnan etu. Poliisin kyvykkyys muodostuu paitsi operatiivisesta vasteesta kentällä (poliisin erikoisjoukko- ja kenttätoiminta), mutta myös ja erityisesti poliisin tiedustelusta, tiedonhankinnasta, tilannekuvasta ja tutkintakyvystä yhä monimuotoisempien uhkien osalta. Koko poliisin relevantin suorituskyvyn ja tätä tukevan virka-apuresurssin on oltava riittävällä tasolla. Mitä tarkempi tilannekuva todennäköisistä uhkista ja niiden vaikutuksista poliisilla on, sitä parempi mahdollisuus on varautua, ennaltaehkäistä ja minimoida uhkia ja suorita vahinkoja. Erityisesti korostetaan esitutinnan olevan keskeinen työkalu uhkien taustojen selvittämiseksi.

KRP ylläpitää Poliisihallituksen ohjauksessa poliisin keskitettyä hybriditilannekuvaa, sekä tutkii merkittävimmät kriittisen infran vaikuttamistapaukset ja muut hybridiviitteiset kokonaisuudet koko valtakunnassa.

Tilannekuvan osalta todetaan, että Suomeen on Ukrainan sodan alkamisen jälkeen kohdistunut epäiltyä hybridivaikuttamista, kuten ilmatilan loukkauksia, informaatiovaikuttamista, välineellistettyä maahantuloa ja pakotteiden kiertämistä. Lisäksi kriittiseen infrastruktuuriin on kohdistunut häirintää. Julkisuudessa on ollut esillä erityisesti kesällä 2024 sisämaassa tapahtuneet kriittisen infrastruktuurin murrot. KRP:n analyysissa suuressa osassa kriittisen infrastruktuurin havaintoja valtiollinen vihamielinen vaikuttaminen on voitu sulkea pois, kun teoille on tunnistettu esimerkiksi omaisuusrikollisuuteen tai ilkivaltaan liittyvä motiivi. Joukossa on kuitenkin yksittäisiä tapauksia, joiden osalta vaikuttamiseen liittyviä motiiveja ei ole toistaiseksi voitu täysin poissulkea. Erikseen huomautetaan, että aivan viime aikoinakin julkisuudessa esillä olleet epäillyt droonihavainnot selittyvät todennäköisesti drooniharrastuksella tai lentoliikenteellä. Tapauksissa ei ole tullut esiin viitteitä valtiollisesta vaikuttamisesta.

Suomen ulkopuolella Euroopassa on tapahtunut kriittiseen infrastruktuuriin, Ukrainalle annettavaan tukeen ja symbolisiin kohteisiin suunnattuja vahingontekoja ja ilkivaltaa, joissa on ilmennyt epäilty kytkentä tai viite Venäjään. Tekijät ovat monesti olleet välillisesti rekrytoituja kohdemaan tai kolmannen maan kansalaisia, joilla on usein ollut myös aiempaa rikostaustaa. Yhtenä keinona voidaan hyödyntää rikollisia ostopalveluita (Crime-as-a-Service, jälj. CaaS).

On todennäköistä, että myös Suomessa mahdollisia sabotaasi- tai muita vaikuttamistekoja voitaisiin operoida rikollisten toimijoiden välillisinä tekoina taloudellista hyötyä vastaan. Tästä syystä erityisesti järjestäytynyt rikollisuus tulee huomioida osana hybridivaikuttamisen potentiaalista tekijäpiiriä.

KRP:n yhteistyö hybridiuhkien torjunnassa paikallispoliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten kanssa on tiivistä ja sujuvaa. Yhteistyö on viime aikoina entisestään syventynyt sekä selkeyttänyt johtosuhteita ja vastuukysymyksiä. Samalla on luotu toimivia operatiivisia toimintamalleja tulevaan. Yhteinen tilannekuva, harjoittelu ja kehittäminen sekä lainsäädännön ja teknisten ratkaisujen mahdollistama tiedonvaihto ovat onnistumisen keskiössä.

Julkisen talouden kohdennuksissa on tärkeää huomioida, että erityisesti päävastuullisen poliisin, mutta myös muiden puolustussektorin ulkopuolisten turvallisuusviranomaisten suorituskyky hybridiuhkien kokonaisvasteeseen turvataan. Tällä on merkitystä kansalliseen turvallisuuteen ja myös siihen, että uhat eivät eskaloitu sotilaallisiksi. Kysymys ei ole vain poliisin erikoisjoukkotoiminnasta, vaan myös siitä, että kehitetään vakavimman rikostorjunnan suorituskykyä.

4.3 Järjestäytynyt rikollisuus, katujengit ja muut rikolliset verkostot

Järjestäytyneen rikollisuuden tilanne on Suomessa murroksessa. Nykyisin se muodostaa ja muodostuu enenevässä määrin toisiinsa kytköksissä olevi(st)a verkosto(j)ia, joilla on kansainvälisiä yhteyksiä. Rikolliset verkostot on järjestäytyneelle rikollisuudelle rinnakkainen uusi yläkäsite, jonka alle kuuluu mm. perinteisiä liivijengejä, uusimuotoisia katujengejä, klaanirikollisuutta ja erilaisia rikollisjärjestöjä tai yhteenliittymiä, sekä näiden kaikkien piirissä toimivia myötävaikuttajia.

Järjestäytynyt rikollisuus pyrkii kaikessa toiminnassaan taloudelliseen hyötyyn ja se toimii laajasti eri sektoreilla, hakien vaikutusvaltaa myös laillisesta liiketoiminnasta ja yhteiskunnan rakenteista.

Ulkomailta Suomeen vaikuttavia verkostoja tai niiden osia saapuu esimerkiksi Ruotsista, Baltian maista, Länsi-Balkanilta, Itä-Euroopasta ja Alankomaista. Verkostot toimivat yhteistyössä Suomen perinteisen järjestäytyneen rikollisuuden kanssa. Nykyään yhä useammalla suomalaisella verkostolla on havaittu suoria yhteyksiä ulkomaille. Suomesta myös johdetaan merkittävässä asemassa muissa maissa toimivia kansainvälisiä järjestäytyneen rikollisuuden järjestöjä.

Suomessa toimivista tai tänne pyrkivistä toimijoista korostuvat Ruotsin kansalaiset. Ruotsalaisia on ollut Suomessa epäiltyinä muun muassa merkittävien huumausaineerien maahantuonnista ja levityksestä sekä vakavista väkivaltarikoksista tai niiden valmistelusta. Vuonna 2024 ruotsalaiset olivat kolmanneksi suurin törkeistä huumausainerikoksista epäiltyjen ulkomaan kansalaisten ryhmä Suomessa.

KRP on mukana tai johtamassa useita kansallisia ja kansainvälisiä operaatioita, joilla rikollisverkostojen tuloa erityisesti Ruotsista Suomeen pyritään torjumaan. Poliisi on vaikuttanut näkyvän järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan viime aikoina mm. rikollisjärjestöjen yhdistysoikeudellisilla kieltokanteilla, järjestöjen edustajien maahantuloa estämällä ja kattavilla perinteisen ja hallinnollisen rikostorjunnan keinoilla.

Ilmiöiden osalta mainitaan CaaS kokonaisuuteen kuuluva violence-as-a-service eli tilausväkivalta, joka on noussut yhdeksi järjestäytyneen rikollisuuden toimintatavaksi Euroopassa. Mallissa väkivaltatekoja hankitaan usein anonyymisti palveluna ulkopuolisilta toimijoilta, mikä vähentää toimeksiantajan riskiä. Tekoihin voi liittyä painostusta tai kiristystä ja äärimmillään voimakasta väkivaltaa mikäli toimeksianto epäonnistuu. Erityisen huolestuttavana pidetään nuorten rekrytoimisuhkaa vakavan väkivallan toteuttajiksi ja tätä ruokkivaa osin kasvavaa rikollisuutta ihannoivaa ilmapiiriä.

Potentiaalisena haasteena mainitaan myös rikollisverkostojen pyrkimys vakavan väkivallan uhalla ja lahjonnalla saamaan vaikutusvaltaa yhteiskunnassa keskeisissä organisaatioissa. Kokaiinin lisääntynyt käyttö työssäkäyvien ihmisten parissa ja liberalisoituneet asenteet huumausaineita kohtaan muodostavat merkittävän riskin korruptiolle ja kiristymiselle. Tätä kautta lisääntyy uhka rikollisjärjestöjen vaikutusvallan kasvulle ja tiedonhankinnalle mm. kriittisessä yritys kentässä, poliittisessa päätöksenteossa ja jopa valtiotyönantajan sisällä.

Rikollisiin verkostoihin kuuluvat myös katujengit, joiden vaikutusvalta rikollisuuskentässä on murrostilassa. Organisaatioiden pyrkimys on vallata yhä enemmän tilaa rikollisilta markkinoilta niin sanotulta perinteiseltä järjestäytyneeltä rikollisuudelta. Tämä voi muuttaa järjestäytyneen rikollisuuden dynamiikkaa erityisesti, jos katujengiryhmittymät verkostoituvat yhä laajemmin tai niiden jäsenien / myötävaikuttajien määrä kasvaa. Toisaalta poliisin arvion mukaan katujengitilanne on pysynyt määrällisesti stabiilina, joka laskenut, mutta toiminta on ammattimaistunut ja saanut uusia piirteitä, mikä näkyy mm. aiempaa järjestäytyneempänä huumausainerikollisuutena ja tietoverkkorikollisuuden hyödyntämisenä taloudellisen hyödyn tavoittelussa. Katujengien kehitykseen ovat todennäköisesti vaikuttaneet poliisin toimenpiteet sekä keskeisten henkilöiden vankeusrangaistukset ja muut seuraamukset.

Rikollisverkostojen tulevaisuuden kehityksen osalta KRP seuraa myös Ukrainan sodan heijastusvaikutuksia ja varautuu sodan päättymisen jälkeisiin ennakoitaviin mahdollisuuksiin järjestäytyneelle rikollisuudelle. Uhkana on vuosia kestävät vaikutukset, joita voivat olla mm. Eurooppalaisten rikollisverkostojen laajentuminen ja järjestäytyneen rikollisuuden voimakasta väkivaltaa tukevien resurssien (henkilöt, välineet, osaaminen)

kasvattamispyrkimykset, sekä pyrkimykset hyötyä Ukrainaan kohdennettavista jälleenrakennusvaroista mm. korruption keinoin ja laillista yritystoimintaa osin hyödyntäen.

Kokonaisuutena järjestäytynyt rikollisuus ja erilaiset rikolliset verkostot muodostavat edelleen *merkittävimmän vakavan rikollisuuden uhan Suomessa*. Lisäkohdennukset mm. jengirikollisuuden torjuntaan ovat lähitulevaisuudessa tarpeen. Lisäksi järjestäytynyttä rikollisuutta koskevalle erillislainsäädännölle on selkeää tilausta. Hyväksi nähdään 1.7.2025 voimaan tullut rikoslain muutos, jossa rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon (mm. katujengin) toimintaa säädetään erilliseksi koventamisperusteeksi.

4.4 Kohdennettu väkivalta ja ekstremismi

Vuonna 2023 Suomessa tapahtui vähiten henkirikoksia sitten 1970-luvun. Vuonna 2024 epäiltyjen henkirikosten ja niiden yritysten määrä oli merkittävässä nousussa. Henkirikosten yleisimmät tyypit liittyivät edelleen lähisuhdeväkivaltaan, päihteisiin tai rikolliseen elämäntyyliin, mutta vuonna 2024 joukossa oli myös useita merkittäviä kohdennetun väkivallan tekoja kuten Viertolan kouluisku ja Oulun puukotukset. Henkirikosten ohella törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmisteluun liittyviä tapauksia oli aiempia vuosia enemmän.

Viime vuosina on tehty myös aiempaa enemmän havaintoja mahdollisesti mielenterveysongelmaisten henkilöiden väkivallanteoista. Esim. vuoden 2024 loppuneljänneksen murhan yrityksistä puolet liittyivät mahdollisesti mielenterveysongelmaisen henkilön pyrkimykseen vastustaa poliisia väkivallalla ja asein. Kokonaisuudessaan kohdennetun väkivallan tilannekuva heijastelee hyvinvoinnin vähentymistä yhteiskunnassa. KRP:n pitää yllä tilannekuvaa myös julkisella paikalla tapahtuneista väkivallanteoista. Tähänastisen seurannan perustella julkisten paikkojen väkivallanteot ovat tyypillisesti tapahtuneet tuttavien kesken sekä tilanteissa, joissa uhri ja tekijä ovat tavanneet hetkeä aiemmin, joko sovitusti (esim. huumekaupat) tai satunnaisesti.

Niin Suomessa, kuin muissakin länsimaissa havaitaan yhä nuorempien henkilöiden radikalisoitumista, ja jopa ekstremistiseen ja/tai terroristiseen toimintaan osallistumista. Eri ekstremististen ryhmittymien ja ideologioiden piirissä (viime aikoina erityisesti niin äärioikeistolaisessa kuin radikaali-islamistisessakin kontekstissa) on havaittu alaikäisiä radikalisoituneita henkilöitä, jotka toimivat esimerkiksi verkon eri yhteisöissä aktiivisesti. Internetin ja sosiaalisten medioiden rooli alaikäisten radikalisoitumisprosesseissa on merkittävä. KRP seuraa tarkasti mm. "The Com"-verkostoa, joka esiintyy sekä verkossa että reaali maailmassa ja houkuttelee nuoria ja lapsia äärimmäiseen väkivaltaan itseään tai muita kohtaa. Verkoston rantautumisesta Suomeen on viitteitä.

Kokonaisuutena monikriisinen maailma, sen mukanaan tuoma epävarmuus ja epävarkaus altistaa yhä useampia ihmisiä omaksumaan ekstremististen toimijoiden, liikkeiden ja ideologioiden sanomaa.

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka on ollut jo usean vuoden Suojelupoliisin uhka-arvion mukaan kohonnut. Terrorismin uhan muodostavat Suomessa sekä äärioikeistoon

että radikaali-islamismiin kytkeytyvät yksittäiset toimijat ja pienryhmät, jotka eivät saa ohjausta tai muuta tukea terroristijärjestöiltä tai muilta järjestäytyneiltä ryhmittymiltä. Viime vuosina pääosa ääriilikkeisiin ja mahdolliseen terrorismiin liittyvistä tutkimuksista tai esiselvityksistä KRP:ssä on liittynyt ääri-islamistiseen ideologiaan ja terroristiryhmiin sekä niiden aiheuttamiin uhkiin, mutta tutkimuksessa on ollut myös useampi äärioikeistolaiseen radikalismiin tai terrorismiin liittyvä tapaus.

Rikostorjunnan näkökulmasta keskeistä erityyppisten väkivaltaa toteuttavien tai suunnittelevien ääriilikkeiden ja terroristitoimijoiden torjunnassa on mahdollistavan lainsäädännön tukema tiivis ja avoin tiedonvaihto sekä yhteistyö. Kohdennetun väkivallan torjunnassa KRP keskeisimmän kumppanit ovat Suojelupoliisi, poliisin muut yksiköt, syyttäjälaitos, Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos.

4.5 Tietoverkkorikollisuus

Suomen kyberturvallisuuden uhkataso on pysynyt kohonneena. KRP:n tutkimuksessa on useita merkittäväintressisiä organisaatioihin kohdistuneita kokonaisuuksia.

Samalla kuitenkin suuri osa poliisille ilmoitetuista tietoverkkorikoksista liittyy yksittäisten henkilöiden sosiaalisen median tileihin, sähköpostitileihin tai vastaaviin alustoihin kohdistuneisiin tietomurtoihin. Erilaiset rikollisen palveluteollisuuden muodot (CaaS) ovat edelleen lisääntyneet verkkoympäristössä. CaaS-palveluiden kautta hankitut tuotteet mahdollistavat kyberrikosten tekemisen ilman teknistä osaamista, yleensä erittäin edullisesti. Koko rikoksen voi teettää palveluna, joka madaltaa käyttökynnystä ja lisää uhkapotentiaalia. Uudenlaisia CaaS-palveluita syntyy jatkuvasti ja niissä yhdistyy usein fyysinen ja verkkomaailma.

Kyberrikolliset hyödyntävät tekoälyä muun muassa automatisoidakseen phishing-hyökkäyksiä (tietojenkalastelu), identiteettivarkauksia ja kiristysohjelmia. Tekoäly mahdollistaa jatkuvasti nopeamman ja tehokkaamman tavan hyödyntää haittaohjelmia. Tekoälyn avulla voidaan luoda yhä uskottavampia valeidentiteettejä, deepfake-videoita ja kohdennettuja phishing-yrityksiä. Sosiaalinen hakkerointi helpottuu ja nopeutuu tekoälyn kehityksen myötä. Henkilökohtaisen datan ja yksilöllisten biologisten tunnisteiden hyväksikäyttö on jo lisääntynyt. Nämä tiedot ovat yksilön henkilökohtaisimpia tietoja, ja kehittyvän teknologian myötä yhä merkittävämmässä roolissa kyberrikollisuudessa.

Tekoälyllä tuotettua lasta seksuaalisesti esittävää materiaalia sisältävät tapaukset ovat samalla lisääntyneet ja materiaalin kysynnässä ja tarjonnassa on nähtävissä selkeää kasvua.

Myös tietoverkkoavusteisten petosten määrä on viime vuosina jatkanut kasvuaan. Erityisesti tietojenkalasteluun liittyvä rikollisuus on yleistynyt niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Tietojenkalastelua tekevät rikolliset toimivat ammattimaisesti ja verkostoituvat tehokkaasti yli valtioiden rajojen. Vuoden 2024 lopulla ja vuoden 2025 aikana on Suomessa tullut ilmi useita tietomurtoja ja niihin liittyviä kiristyskiä sekä sijoituspetoksia, kuten kryptovaluuttahuijauksia.

KRP on panostanut ja panostaa merkittävästi kyberrikostorjuntakyvykkyteensä. KRP näkee välttämättömänä uuden teknologian ja uudenlaisten toimintatapojen hyödyntämiseen tähtäävän kehittämisen jatkuvuuden turvaamisen suunnitelmallisesti. Digitalisaatio muuttaa rikollisuutta ja siksi sen torjunta edellyttää aivan uuden tyyppistä osaamista ja uudenlaisia työvälineitä. Digitalisaatio tarjoaa rikostorjunnalle myös uusia mahdollisuuksia. Kyvykkyuden kehittäminen edellyttää kuitenkin riittäviä resursseja koskien sekä henkilöstövoimavaroja että investointityyppisiä tarpeita ja niiden osalta rahoitusta myös päivitys- ja ylläpitokuluihin. KRP:ssä on vireillä useita robotiikan ja tekoälyn hyödyntämiseen tähtääviä hankkeita. Kokonaishyödyn tavoittelemiseksi kehittämisessä huomioidaan aina myös lopputuotteiden skaalattavuus viraston ja poliisin tai muun turvallisuussektorin toimintaan.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä KRP näkee välttämättömänä hybridi- ja kyberuhkien suorituskyykyjen kehittämisen yhteisesti. Virasto on tehnyt oman suorituskyykytarveselvityksensä ja sillä on valmiudet yhteistyöhön muiden turvallisuusviranomaisten kanssa.

4.6 Yhteiskunnallisesti merkittävät muut rikollisuuden ilmiöt

Nuorisoriollisuuden ilmiöistä

Suomessa on vuoden 2015 jälkeen tapahtunut selvää kasvua nuorten väkivaltarikoksissa. Kasvu on ollut merkittävintä alle 15-vuotiailla. Kasvu on ollut niin lievemmissä kuin vakavammissa nimikkeissä, ml. henkirikokset ja törkeät tekumuodot.

Nuorten väkivaltarikokset tapahtuvat tyypillisesti kouluympäristössä ja kohdistuvat toiseen alaikäiseen. Vakavimmissa tekumuodoissa yhä suurempi osa tapahtuu yleisillä paikoilla ja toimintaan kuvataan sosiaaliseen mediaan. Nuorten väkivaltarikollisuudella ei kuitenkaan ole osoitettavissa suoraa yhteyttä katujengirikollisuuteen.

Nuorisoriollisuuteen liittyy kiinteästi digitalisaatio, joka on laajasti läsnä nuorten arjessa ja josta haetaan vaikutteita niin hyvässä kuin pahassa. Verkossa nuori voi joutua rikosten uhriksi, ja nuoria myös pyritään aktiivisesti rekrytoimaan rikolliseen toimintaan (mm. rahamuuleiksi). Lapset ja nuoret syylistyvät myös itse verkossa rikoksiin ja hyödyntävät niissä aktiivisesti esimerkiksi pikaviestipalveluita. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten määrä verkossa on kasvanut viime vuosina. Seksuaalinen kiristäminen, jossa tyypillisesti yhdistellään teknologiaa, psykologiaa ja manipulaatiota, on noussut verkkoympäristössä merkittävään rooliin. Lisäksi pimeän verkon ja pikaviestisovellusten välityksellä tapahtuvan huumausainekaupan vaivattomat, ajasta ja maantieteellisestä sijainnista riippumattomat laittomat palvelut tavoittavat helposti uusia nuoria käyttäjiä. Verkkovälitteisen huumausainekaupan yleistymisen myötä alaikäisten huumausainerikosepäilyjen määrä on kasvanut selvästi.

Eri sisältöpalveluissa on havaittu nuorten toisiinsa kohdistamaa halventavaa ja väkivaltaista materiaalia, kuten nöyryytys- ja väkivaltavideoita. Nuorten välillä tapahtuneiden ryöstöjen ja pahoinpitelyiden kuvaamisen lisäksi myös muunlaista väkivaltamateriaalia kuvataan ja jaetaan internetin välityksellä sekä nuorten nähtäville että osin myös heidän toimestaan. Tietoverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuviin rikoksiin syylistyvät henkilöt

ovat keskimäärin hyvin nuoria. Nuoret eivät yleensä ole tienneet toiminnan laittomuudesta tai hahmottaneet rikosten seurauksien vaikutuksia. Myös eri ekstremistiset ryhmitymät käyttävät verkkoa esimerkiksi ideologian normalisoimiseen, propagandan välittämiseen sekä rekrytointipyrkimyksiin. Alaikäiset ovat rekrytoijille usein tarkoituksellinen kohde.

Taloudellisesta rikollisuudesta

Suomen heikentynyt taloudellinen tilanne, turvallisuustilanteen luoma epävarmuus ja konkurssien kasvanut määrä näkyvät talousrikosten kehityksessä. Globaalit talouteen liittyvät uhat ja ilmastovaatimuksien kiristytvä sääntely lisäävät edelleen talousrikollisuuden (ml. ympäristörikosten) riskiä. Verkkorikollisuuden jatkuvasti kehittyvät ansaintakeinot ja tekoälyn hyödyntäminen luovat uusia rikoksentekomahdollisuuksia ja mm. kryptovaluuttojen ja virtuaalipankkien käyttö rahanpesussa on kasvussa.

Heikot työllisyys- ja talousnäkymät kasvattavat myös mm. pimeän työnteon, työperäisen hyväksikäytön, turvallisuussääntelyn laiminlyöntien, etuuksien väärinkäytön ja ihmiskaupan uhkaa. Uhka korostuu matalapalkkaisilla ja ulkomaalaista työvoimaa hyödyntävillä aloilla. Rikollisverkostot pyrkivät hyötymään tilanteesta hankkimalla taloudellista hyötyä muun muassa lailliseen talouselämän rikosten mahdollistajina, rikosten peittelyyn tarkoitettuna kulissina ja rikoshyödyn pesijöinä.

Rikostorjuntaviranomaisten tutkinta-aikojen pidentyminen vaikuttaa rikoshyödyn takaisin-saantiin ja tapausten selvittämismahdollisuuksiin. Käynnissä on useita harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa tukevia toimenpideohjelmia.

Huumausaineista

Suomi kuuluu kiinteästi eurooppalaisiin huumausainemarkkinoihin, joilla harjoitetaan laajamittaista salakuljetusta ja levitystä eri maihin asettuneita maanmies- ja muita kontakteja järjestelmällisesti hyödyntäen. Huumausaineet ovat edelleen järjestäytyneen rikollisuuden keskeinen taloudellisen hyödyn lähde. Vakavin rikollisuus saa jatkuvasti lisää valtaa ja hyötyä yhteiskunnan asenteiden liberalisoituessa huumeiden käyttöä kohtaan.

Viimeisen kahden vuoden aikana monia huumausaineita on takavarikoitu Suomessa ennatysmäärä (kannabista, amfetamiinia, huumelääkkeitä) tai erittäin paljon (mm. kokaiinia ja ekstaasia). Kokaiinin käytön voimakas yleistyminen maksukykyisten työssäkäyvien keskuudessa ns. viihdehuumeena lisää edellä todetusti korruptio- ja organisaatioturvallisuuden uhkaa koko yhteiskunnassa. Kokaiini aiheuttaa siten uudenlaisia vakavia riskejä, joiden hallintaan tulee organisaatioissa – myös valtiosektorin sisällä – kiinnittää korostettua huomiota.

Huumausaineiden ongelmakäyttäjien keskuudessa haasteena on erityisesti Alfa-PVP, jonka käyttö ja lieveilmiöt ovat lisääntyneet merkittävästi vuoden 2022 alusta lähtien. Poliisi on vuoden 2025 aikana suunnannut toimintaansa Alfa-PVP:n leviämisen ennalta estämiseen.

Suomen huumausainerikollisuudessa tukeudutaan yhä voimallisemmin digitaalisiin ympäristöihin ja uusiin teknologioihin. Suomessa huumausainekaupan siirtyminen verkkoihin on ollut eurooppalaisessa vertailussa yksi nopeimpia ja kattavimpia. Suomen kaikkien poliisilaitosten alueilla pimeän verkon huumekaupasta ja erityisesti paikallisista salatuista pikaviestisovellusryhmistä on tullut yksi merkittävimmistä huumausaineiden hankinta- ja välityskanavista. Tämä mahdollistaa huumausaineiden levittämisen myös alakaistoille ja haja-asutusalueille, joissa perinteistä huumeiden katukauppaa ei ole tarjolla.

4.7 Maahanmuutosta

Yleistä

Edellä kuvatusti Suomen rikollisuuskehityksessä korostuu vakavan ja rajat ylittävän rikollisuuden kasvaminen, kansainvälistyminen ja monimuotoistuminen. Useista vakavista rikoslajeista on havaittavissa yhteyksiä oleskelulupajärjestelmään. Rikollisen toiminnan ja oleskelulupajärjestelmän väliset yhteydet tulee tunnistaa, jotta sen kautta voidaan vaikuttaa (estää/haitata) ulkomaisten rikollisryhmien ja verkostojen toimintaa Suomessa. Tehokkaasti toimeenpantavat karkotukset ja palautukset lähtömaihin ovat osa kokonaisuutta. Vuoden 2025 talousarviossa poliisitoimelle annettu lisärahoitus oleskelulupajärjestelmän turvallisuuden vahvistamisesta on ollut tärkeä tekijä rikostiedustelun suuntaamiseksi, oleskelulupajärjestelmän väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja hallinnollisen torjunnan vahvistamiseksi Maahanmuuttoviraston kanssa, kuten myös oleskelulupajärjestelmän ja rikollisen toiminnan yhteyksien ymmärryksen lisäämiseksi.

Kasvava ulkomaisen työvoiman tarve

Suomen kasvava tarve ulkomaalaiselle työvoimalle näkyy opiskelun ja työnteon perusteella myönnettyissä oleskeluluvissa. Rikostorjunnan näkökulmasta on tärkeää ehkäistä, etteivät Suomeen saapuvat joudu hyväksikäytön kohteeksi ja ettei työperusteisuutta hyödynnetä maahantulosäännösten kiertämiseen tai Suomessa tai lähtömaissa tapahtuvaan rikolliseen toimintaan.

Poliisiin tietojen perusteella kasvanut kiinnostus Suomen oleskelulupiin on kasvattanut lähtömaissa maksullisten hakemustukea tarjoavien toimijoiden määrää sekä petosrikollisuutta. Oleskeluluvasta – lupalajista riippumatta – vaikuttaa tulleen myös hyödyke, jonka ympärillä tehdään merkittävää laitonta liiketoimintaa niin lähtömaissa kuin Suomessa. Asia näyttäytyy vahvimmin esitutkinnoissa, joissa maahan on saavuttu työperäisellä oleskeluluvalla. Kasvava ulkomaisen työvoiman tarve lisää samalla poliisin tarvetta havainnoida tilanteen ympärille kehittyviä rikosilmiöitä sekä estää rikollista toimintaa.

Oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä käytetyt järjestelyt lisäävät hyväksikäytön riskiä Suomessa. Poliisin tietoon tuli vuonna 2024 ennätyksellinen määrä ihmiskauppa- ja lähinimikkeiden rikosepäilyjä, yhteensä 456. Kokonaislukumäärä kasvoi edellisestä vuodesta noin 16,5 prosenttia noudatellen edellisen kymmenen vuoden keskimääräistä vuosittaista kasvua (noin 17 prosenttia vuosittain). Voimakkainta kasvu on ollut epäillyissä työperäisissä hyväksikäytöissä, jotka muodostivat yli 70 % ihmiskauppa- ja lähirikosni-

mikkeiden ilmoituksista vuonna 2024. Poliisin tietoon on viime vuosina tullut myös epäilyjä opiskelijan oleskeluluvalla Schengen-alueen ulkopuolelta saapuviin tutkinto-opiskelijoihin kohdistuvasta hyväksikäytöstä.

Rikostorjunnan näkökulmasta keskeistä on kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö, hallinnollisen torjunnan vahvistaminen, moniviranomaisvalvonta sekä lainsäädännön tukema matalan kynnyksen oma-aloitteinen tiedonvaihto. KRP on tehostanut tilannekuvalista yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Laiton maahantulo

Geopoliittinen olosuhde huomioiden on tärkeää tunnistaa tehostetusti ne maahanmuuttajat, jotka voivat aiheuttaa uhkaa sisäiselle tai kansalliselle turvallisuudelle.

Venäjän itärajan välineellistetyin maahantulon ilmiön uhka ei ole poistunut. KRP tuottaa Poliisihallituksen ohjauksessa tilannekuvaa välineellistetystä maahantulosta ja tämän vaikutuksesta poliisin toimintaan. Välineellistetyin maahantulon ilmiöllä voi tilanteen mahdollisesti uudelleen jatkuessa olla merkittäviä vaikutuksia sisäiseen turvallisuuteen, erityisesti rikostorjunnan sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. Kansainvälisen rikollisryhmät hyödyntävät ja seuraavat jatkuvasti olosuhdetta ja pyrkivät hyötymään maahanmuuton ansaintamahdollisuuksista.

5 Lopuksi

Edellä kuvatut poliisin toimintaympäristön vakavimmat tai yhteiskunnallisesti merkittävät uhat ovat KRP:n toiminnan ydintä. Näihin uhkiin yhteiskunnalla on oltava kyky antaa vastetta kaikkina aikoina – talouden tilanteesta riippumatta.

Samalla yhteiskunnan tulee hyväksyä tietty määrä rikollisuutta, kaikkea ei voida torjua. Mutta erityisesti hybridiuhkien ja Suomeen rantautumassa olevien vakavien rikosilmiöiden ja toimijoiden osalta poliisin on kyettävä ennalta estämään uhkia maksimaalisesti. Rikostorjunnan rahoitustarve ei ilmene vasta kun ilmiö on realisoitunut ongelmaksi, vaan se kohdentuu jo ja erityisesti siihen, että pystytään ennalta estämään uskottavasti ja estämään eskalaatiot.

Aiemmin useasti todetusti poliisin ja muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden rooli on keskeinen erityisesti normaali- ja ns. harmaan vaiheen aikana myös valtiollisten uhkien osalta. Siksi on tarpeen, että hybridiuhkiin toimivallan omaavien sisäisen turvallisuuden viranomaisten suorituskyky huomioidaan osana valtionhallinnon puolustussuunnittelua ja tehtäviä puolustuksellisia kehittämis- ja rahoitusratkaisuja.

Yhteiskunnan ja kaikkien turvallisuutta takaavien yhteinen etu on, että myös ja erityisesti todennäköisimmät hybrdivaiheen skenaariot saadaan estettyä mahdollisimman laajasti. Tämä on lopulta osa kansallista pelotetta.

Robin Lardot
Poliisineuvos, Keskusrikospoliisin päällikkö

Mikko Eränen
Rikostarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.09.2025 klo 11:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi